

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määruse nr 92 „Mahlatoodete koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded” muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu on välja töötatud toiduseaduse § 12 lõike 4 ja § 38 lõike 4 alusel. Määrusega muudetakse põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määrust nr 92¹ „Mahlatoodete koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded“.

Määruse eelnõu puhul on tegemist Euroopa Liidu õiguse üle võtmisega, mille lõpptähtpäev on 14. detsember 2025. a. Määruse muutmise on tingitud vajadusest võtta üle mahlatoodete nõuded, mis on kehtestatud nõukogu direktiiviga 2001/112/EÜ² toiduks ettenähtud puuvilja ja marja mahlade ning teatavate samalaadsete toodete kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1438³, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ⁴ mee kohta, direktiivi 2001/112/EÜ toiduks ettenähtud puuvilja- ja marjamahlade ja teatavate samalaadsete toodete kohta, direktiivi 2001/113/EÜ⁵ inimtoiduks ettenähtud puuvilja- ja marjadžemmi, -žele ja tsitrusmarmelaadi ning magustatud kastanipüree kohta ning direktiivi 2001/114/EÜ⁶ teatavate inimtoiduks ettenähtud osaliselt või täielikult veetustatud piimakonservide kohta. Määruse muutmisega luuakse uusi võimalusi erinevate mahlatoodete turule toomiseks, arvestades tarbija ootust teha tervislikemaid valikuid. Määruse muutmisega ei kehtestata täiendavaid riigisiseseid nõudeid

Nõuete muutmisega luuakse uusi võimalusi erinevate mahlatoodete turule toomiseks, samal ajal leevendades seni kehtivaid nõudeid või täpsustades nende sõnastusi. Tehnoloogia arengu ja toidukeskkonna tervislikkuse edendamise vajadusest tulenevalt on lubatud turule viia mahlatooted, mille suhkrusisaldus on vähendatud. Erinevates mahlatoodetes lubatakse täiendavaid töötlemisviise ja -aineid. Praegu kehtivate nõuete kohaselt ei tohi mahlad sisaldada lisatud suhkruid ning nende puhul ei ole võimalik kasutada väidet „ilma lisatud suhkruta“, kuid tarbijate teadlikkuse tõstmiseks lubatakse edaspidi mahla ja mahla kontsentreeritud mahlast märgistusel esitada vabatahtlikult teavet selle kohta, et mahlad sisaldavad ainult looduslikult esinevaid suhkruid. Väiksema suhkrusisaldusega nektarite tootmise võimaldamiseks on vähendatud lisatava suhkru ja mee kogust sõltuvalt valmistamisel kasutatava puuvilja liigist.

Muudatused toetavad „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030 esitatud toiduohutuse tegevussuuna eesmärgi „Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu“ ja „tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad“.

Määrus jõustub 14. juunil 2026. aastal.

¹ Põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määrus nr [92](#) „Mahlatoodete koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded“.

² Nõukogu direktiiv [2001/112/EÜ](#) toiduks ettenähtud puuvilja ja marja mahlade ning teatavate samalaadsete toodete kohta.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) [2024/1438](#), millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta, direktiivi 2001/112/EÜ toiduks ettenähtud puuvilja- ja marjamahlade ja teatavate samalaadsete toodete kohta, direktiivi 2001/113/EÜ inimtoiduks ettenähtud puuvilja- ja marjadžemmi, -žele ja tsitrusmarmelaadi ning magustatud kastanipüree kohta ning direktiivi 2001/114/EÜ teatavate inimtoiduks ettenähtud osaliselt või täielikult veetustatud piimakonservide kohta

⁴ Nõukogu direktiiv [2001/110/EÜ](#) mee kohta.

⁵ Nõukogu direktiiv [2001/113/EÜ](#) inimtoiduks ettenähtud puuviljadžemmide, -želeede ja -marmelaadide ning magustatud kastanipüree kohta

⁶ Nõukogu direktiiv [2001/114/EÜ](#) teatavate toiduks ettenähtud täielikult või osaliselt veetustatud piimakonservide kohta

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna toidu üldnõuete valdkonna peaspetsialist Evelin Kivima (tel 5687 9510; evelin.kivima@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (diana.rammul@agri.ee) ja eelnõu keeleteimetaja on sama osakonna Leeni Kohal (tel 5698 3427; leen.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõus kavandatu kohaldub mahla, mahla kontsentreeritud mahlast, tõmmismahla, kontsentreeritud mahla, mahlapulbri, nektari, vähendatud suhkrusisaldusega mahla, vähendatud suhkrusisaldusega mahla kontsentreeritud mahlast ja vähendatud suhkrusisaldusega kontsentreeritud mahla (edaspidi *mahlatooted*) suhtes. Toidu nimetus annab tarbijale esmase teabe toidu kohta ja sellest peab selguma, mis toiduga on tegemist. Nimetus peab aitama tarbijal mõista toidu olemust ja eristada seda teistest toodetest. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1169/2011⁷ artiklist 17 peab toidu nimetusena esmajärjekorras kasutama selle seaduslikku nimetust ning selle nimetuse puudumise korral üldtuntud nimetust või kirjeldust. Seaduslike nimetuste puhul on õigusaktidega kehtestatud koostise ja kvaliteedinõuded, millele sellise nimetusega toode peab vastama. Sellisteks seaduslikeks nimetusteks on ka käesolevas määruses sätestatud puuviljadest ja marjadest valmistatud mahlatoodete nimetused.

Eelnõu § 1 punktis 1 muudetakse määruse reguleerimisala. Kui seni laienesid määruse nõuded mahlale, mahlale kontsentreeritud mahlast, tõmmismahlale, kontsentreeritud mahlale, mahlapulbrile ja nektarile, siis eelnõus kavandatud muudatusega lisanduvad reguleerimisalasse uued mahlatoodete kategooriad: vähendatud suhkrusisaldusega mahl, vähendatud suhkrusisaldusega mahl kontsentreeritud mahlast ja vähendatud suhkrusisaldusega kontsentreeritud mahl.

Eelnõu § 1 punktis 2 sätestatakse, et mahl kontsentreeritud mahlast saadakse kontsentreeritud mahla taastamisel joogiveega, mis vastab veeseaduse § 85 lõike 2 alusel kehtestatud joogivee nõuetele. Tegemist on põllumajandusministri määrmises nr 92 kasutatud viite ajakohastamisega, kuna veeseadust on muudetud.

Eelnõu § 1 punktis 3 sätestatakse uute mahlatoodete kategooriate (vähendatud suhkrusisaldusega mahl, vähendatud suhkrusisaldusega mahl kontsentreeritud mahlast, vähendatud suhkrusisaldusega kontsentreeritud mahl) nõuded koostisele. Praegu kehtivate nõuete kohaselt ei tohi selliste vähendatud suhkrusisaldusega mahlatoodete puhul kasutada nimetusi „mahl“, „mahl kontsentreeritud mahlast“ või „kontsentreeritud mahl“, sest need mahlatooted ei vasta põllumajandusministri määrmises nr 92 kehtestatud nõuetele, st on valmistatud kasutades vastava määruse §-s 7 mittelubatud töötlemisviise ning selliste mahlatoodete suhkru üldsisaldus on väiksem kui puuviljast ja marjast saadud mahla vastav näitaja. Mahla, mahla kontsentreeritud mahlast ning kontsentreeritud mahla looduslikult esinevate suhkrute vähendamise võimaldamiseks luuakse uued mahlatoodete kategooriad ning kehtestatakse nõuded nende toodete põllumajandusministri määruse nr 92 §-s 6 kehtestatud lubatud koostisosade ning §-s 7 kehtestatud lubatud töötlemisviiside ja ainete kohta. Vähendatud suhkrusisaldusega mahl, vähendatud suhkrusisaldusega mahl kontsentreeritud mahlast ja vähendatud suhkrusisaldusega kontsentreeritud mahl saadakse vastavatest mahlatoodetest nagu mahl, mahl kontsentreeritud mahlast ja kontsentreeritud mahl ning nende looduslikult esinevate suhkrute kogust on vähendatud vähemalt 30 protsendi võrra, kasutades §-s 7 sätestatud nõuetele vastavat töötlemisviisi, mis säilitab samadest puuviljadest saadud keskmise mahla olulised füüsikalised, keemilised, organoleptilised ja toitainelised omadused. Selleks et tagada kooskõla toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr [1169/2011](#), milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijale.

1924/2006⁸, peab suhkrusisaldus võrreldes keskmise mahla, mahla kontsentreeritud mahlast ning kontsentreeritud mahlagaga, millest toode saadakse, olema vähendatud vähemalt 30 protsenti. Sellest tulenevalt on vähendatud suhkrusisaldusega mahlatoodetele nõue suhkru vähendamiseks vähemalt 30 protsenti. Täiendavalt sätestatakse vähendatud suhkrusisaldusega mahla ja vähendatud suhkrusisaldusega mahla kontsentreeritud mahlast veega taastamise nõuded. Vähendatud suhkrusisaldusega mahlale ja vähendatud suhkrusisaldusega mahlale kontsentreeritud mahlast võib lisada vett koguses, mis on suhkrusisalduse vähendamiseks töötlemisel kaotatud vee taastamiseks vajalik.

Eelnõu § 1 punktis 4 tehakse tehnilised muudatused, et tekst oleks lihtsamini mõistetav. Muudetud teksti kohaselt on täpsustatud, et mahlatoodete, välja arvatud nektari, valmistamisel on keelatud kasutada magusaineid. Praeguste nõuetega võrreldes sisulisi muudatusi ei toimu.

Eelnõu § 1 punktis 5 diferentseeritakse nektarile suhkru lisamise lubatud kogust sõltuvalt puuvilja liigist. Vastavalt praegu kehtivatele nõuetele võib nektar sisaldada lisatud suhkruid, mett või mõlemat kuni 20 protsenti valmistootest kogumassist. Tarbijate tervisliku toitumise toetamiseks on oluline parandada toidukeskkonda. Üheks viisiks seda teha on pakkuda tarbijatele parema koostisega tooteid. Mahlatoodete puhul on selliseks võimaluseks pakkuda väiksema suhkrusisaldusega nektareid. Nektarites vähendatakse seetõttu lisatava suhkru ja mee kogust vastavalt valmistamisel kasutatud puuviljade ja marjade looduslikule happesusele. Puuviljade ja marjade happesuse järgi on need jagatud kolme kategooriasse ning vastavalt sellele on kehtestatud ka lisada lubatud suhkru kogused. Nektar võib sisaldada suhkrukoostisosi või mett või neid mõlemaid kuni 20 protsenti lisa 2 punktis 1 nimetatud puuviljadest ja marjadest toodetud valmistootest kogumassist (nt musta sõstra, jõhvika ja ploomi), 15 protsenti lisa 2 punktis 2 nimetatud puuviljadest ja marjadest toodetud valmistootest kogumassist (nt mango, banaan ja papaija) ja 10 protsenti lisa 2 punktis 3 nimetatud puuviljadest ja marjadest toodetud valmistootest kogumassist (nt õuna, pirni ja ananassi).

Eelnõu § 1 punktis 6 võimaldatakse mahlatoodete täiendavad lubatud töötlemisviisid ja -ained. Lubatud töötlemisviiside ja ainetena lisatakse nisust, hernestest, kartulitest või päevalilleseemnetest saadud taimsed valgud selitamiseks. Lisaks sätestatakse vähendatud suhkrusisaldusega mahlatoodete (vähendatud suhkrusisaldusega mahl, vähendatud suhkrusisaldusega mahl kontsentreeritud mahlast, vähendatud suhkrusisaldusega kontsentreeritud mahl) lubatud töötlemisviisid. Vähendatud suhkrusisaldusega mahla, vähendatud suhkrusisaldusega mahla kontsentreeritud mahlast ning vähendatud suhkrusisaldusega kontsentreeritud mahla puhul kasutatakse töötlemisviise looduslikult esinevate suhkrute koguse vähendamiseks niivõrd, et nende käigus säilitatakse kõik samadest puuviljadest saadud keskmise mahla olulised füüsikalised, keemilised, organoleptilised ja toitained. Sellisteks töötlemisviisideks on membraanfiltrimine ja pärmiga kääritamine.

Eelnõu § 1 punktis 7 võimaldatakse nimetuste kookosmahl ja kookosvesi sünonüümina kasutust. Rahvusvahelises *Codex Alimentarius*'e üldstandardis puuvilja- ja marjamahlade ning -nektarite kohta (CXS 247–2005), on sätestatud, et nimetus „kookosvesi“ on nimetuse „kookosmahl“ sünonüüm; kookosmahl saadakse otse kookospähklist ilma kookospähkli tuuma pressimata. Seetõttu kavandatakse eelnõus säte, mille kohaselt võib nimetuse „kookosmahl“ asemel kasutada nimetust „kookosvesi“, kui selline toode on ekstraheeritud otse kookospähklist ilma kookospähkli viljaliha pressimiseta.

Eelnõu § 1 punktis 8 luuakse täiendavad võimalused teatud mahlatoodete segude märgistusel kasutatavate sõnade „kontsentreeritud mahla(de)st“ või „osaliselt kontsentreeritud mahla(de)st“ kasutamiseks. Sätte muutmine on tingitud uute vähendatud suhkrusisaldusega mahlatoodete kategooriate lisandumisest. Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr [1924/2006](#) toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta.

1169/2011 artikli 22 kohaldamist, esitatakse mahla kontsentreeritud mahlast või vähendatud suhkrusisaldusega mahla kontsentreeritud mahlast ja mahla või vähendatud suhkrusisaldusega mahla segude, samuti täielikult või osaliselt ühest või mitmest kontsentreeritud tootest saadud nektari märgistusel vastavalt sõnad „kontsentreeritud mahla(de)st“ või „osaliselt kontsentreeritud mahla(de)st“. See tähendab, et märget „osaliselt kontsentreeritud mahla(de)st“ võib kasutada järgmiste mahlatoodete segude märgistusel: mahl kontsentreeritud mahlast ja mahl, vähendatud suhkrusisaldusega mahl kontsentreeritud mahlast ja vähendatud suhkrusisaldusega mahl, mahl kontsentreeritud mahlast ja vähendatud suhkrusisaldusega mahl ning vähendatud suhkrusisaldusega mahl kontsentreeritud mahlast ja mahl. Märget „kontsentreeritud mahla(de)st“ või „osaliselt kontsentreeritud mahla(de)st“ võib kasutada täielikult või osaliselt ühest või mitmest kontsentreeritud tootest saadud nektari märgistusel. Kui nektar on saadud ainult kontsentreeritud mahladest, kasutatakse märget „kontsentreeritud mahla(de)st“, ning kui kontsentreeritud mahla ja mahla segust, siis kasutatakse märget „osaliselt kontsentreeritud mahla(de)st“.

Eelnõu § 1 punktis 9 tehakse tehnilised muudatused, millega täpsustatakse sõnastust nektari märgistusel esitatava teabe kasutusel suhkru sisalduse kohta. Vastavalt põllumajandusministri määruse nr 92 § 8 lõikele 10 võib väiteid selle kohta, et nektarile pole lisatud suhkruid, või teisi tarbija jaoks samasisulisi väiteid esitada ainult siis, kui nektar ei sisalda lisatud mono- või disahhariide või teisi magustamise eesmärgil lisatud toite, kaasa arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1333/2008 nimetatud magusained. Kui nektar sisaldab looduslikke suhkruid, esitatakse lisaks väitele märgistusel teave „sisaldab looduslikult esinevaid suhkruid“. Eelnõus on eelneva lause puhul kavandatud selgem sõnastus, mis väljendab täpsemalt, et sellise väite esitamise korral peavad nektari märgistusel olema ka sõnad „sisaldab looduslikult esinevaid suhkruid“. Praeguste nõuetega võrreldes sisulisi muudatusi ei toimu.

Eelnõu § 1 punktis 10 luuakse võimalus kasutada mahla märgistusel teavet suhkru sisalduse kohta. Eelnõus kavandatakse, et sõnad „Mahlad sisaldavad ainult looduslikult esinevaid suhkruid“ võib olla märgistusel mahla ja mahla kontsentreeritud mahlast nimetusega samas vaateväljas. Selle märke eesmärk on tõsta tarbijate teadlikkust suhkru sisalduse erinevusest mahla ja nektari puhul. Põllumajandusministri määruse nr 92 § 8 lõikes 10 on sätestatud, et nektari puhul, mis ei sisalda lisatud suhkruid ega magusaineid, võib esitada toitumisalase väite „ilma lisatud suhkruta“ või mõnda muud väidet, millel on tarbija jaoks tõenäoliselt sama tähendus, koos sõnadega „sisaldab looduslikult esinevaid suhkruid“. Erinevalt nektarist ei tohi mahlad sisaldada lisatud suhkruid ning nende puhul ei tohi kasutada väidet „ilma lisatud suhkruta“. Selleks et võimaldada tarbijatel teha teadlikumaid valikuid, lubatakse mahlade märgistusel esitada vabatahtlikult teavet selle kohta, et mahlad sisaldavad ainult looduslikult esinevaid suhkruid.

Eelnõu § 1 punktis 11 esitatakse üleminekusäte, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1438 artiklist 6. Selle kohaselt võib mahlatooteid, mis viiakse turule või märgistatakse enne 14. juunit 2026. a ja enne nimetatud kuupäeva kehtinud nõuete kohaselt, turustada kuni varude lõppemiseni.

Eelnõu § 1 punktis 12 täiendatakse normitehnilist märkust viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2024/1438.

Eelnõu § 1 punktis 13 kehtestatakse normitehnilistel põhjustel lisa 1 uues sõnastuses. Uue muudatusena sätestatakse Brixi miinimumväärtus kookospähklist saadud taastatud mahlas ja taastatud pürees. Brixi miinimumväärtus on 4,5.

Eelnõu § 1 punktis 14 täpsustatakse küdoonia liiginimetusega *Cydonia oblonga* L., et eristada seda jaapani küdooniast (*Chaenomeles japonica*) ehk ebaküdooniast. Küdoonia ja jaapani küdoonia on erinevad küdooniasordid.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse jõustumise tähtpäev. Nimetatud tähtpäev tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1438 artiklis 5 sätestatud ajast, milleks on 14. juuni 2026. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas nõukogu direktiiviga 2001/112/EÜ toiduks ettenähtud puuvilja ja marja mahlade ning teatavate samalaadsete toodete kohta, mida täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1438, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta, direktiivi 2001/112/EÜ toiduks ettenähtud puuvilja- ja marjamahlade ja teatavate samalaadsete toodete kohta, direktiivi 2001/113/EÜ inimtoiduks ettenähtud puuvilja- ja marjadžemmi, -žele ja tsitrusmarmelaadi ning magustatud kastanipüree kohta ning direktiivi 2001/114/EÜ teatavate inimtoiduks ettenähtud osaliselt või täielikult veetustatud piimakonservide kohta. Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisel ei kehtestata täiendavaid riigisiseseid nõudeid.

4. Määruse mõjud

Määruse sihtrühmaks on mahlatoodete (mitteloomne toit) käitlemisega tegelevad toidukäitlejad. Põllumajandus- ja Toiduameti Järelevalve Infosüsteemi andmetel (seisuga 22. jaanuar 2025) on Eestis 579 teavitatud käitlejat, kes on märkinud põhikäitlemisvaldkonnaks „mitteloomset toitu ja liittoitu käitlevad ettevõtted“ ning kellest 69 tegeleb mittealkohoolsete jookidega. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1438 koostamise etapis on komisjoni poolt koostatud mõjuhindang⁹, millega on tehtud mõjude eelhindamine ja mõjustatud huvirühmade kaasamine.

Eelnõu koostaja hinnangul ei kaasne eelnõus kavandatavate muudatuste rakendamisega otseseid ega olulisi mõjusid järgmistes valdkondades: riigi julgeolek ja välissuhted, majandus, elu- ja looduskeskkond, regionaalareng, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldus. Mõningane mõju kaasneb riigivalitsemisele.

Kuna määrusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega lisakulutusi riigieelarvest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega uusi tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 14. juunil 2026. aastal. Tooteid, mis lastakse turule või märgistatakse enne 14. juunit 2026. a vastavalt seni kehtinud nõuetele, võib jätkuvalt turustada kuni varude lõppemiseni.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile. Samuti saadetakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Tervise Arengu Instituudile, Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule ning Eesti Kaupmeeste Liidule.

⁹ Commission Staff Working Document. Impact Assessment report „Revision of EU marketing standards for agricultural products to ensure the uptake and supply of sustainable products“
[Register of Commission Documents - COM\(2023\)201](#)

(allkirjastatud digitaalselt)
Marko Gorban
Kantsler